

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA. IZHAJA VSAKI TOREK. LASTNIK IN IZDAJATEL: Jugoslavenska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries, \$3 a year, \$1.50 for half year.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC" 587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

DOPISI

Kondatovo farbanje. — Delavske in politične razmere v Ely, Minn. Ely, Minn., 25. apr. — Cenjeni "Proletarec"! Upam, da dobiš tudi jaz nekoliko prostora v tvojih predelih, da nekoliko razvednem svoje misljenje in s sporimi nektere važne stvari.

Tudi jaz sem rdeč po prepričanju in naravno tudi član S. N. P. J. Čitam oba ehikaška lista, namreč "Proletarca" in "Glas iz gubljenega sina Martina Kondata."

Zajp pa "nekoliko o delavskih razmerah" tu na Ely. Z delom je slaba; dosti nas štapa že od božiča. Hudo je res, denarja ni, a dela ne daje. Revčki so tudi oni, ki še delajo. Po jamah jih gonijo kot hudič polhe, da jim krvavi pot teče po obrazu.

Na velikonočni ponedeljek se delavcem posebno težilo iti na delo. Tako lep dan je bil. In muzika je bila v vsakem salonu. Zlasti pri Kapšu so pritiskali na bace — pijemski koptni delavci in hosi so pa pisali, da se je kar kadilo. Morala je tašni, ki se delo dobi, Odslej bom hodil kar h Kapšu vprašat za delo; tam so dobri ljudje, delo lahko priskrbiš. Jo, Sure — nekaj me bo stalo, pa nič ne da. Bom saj imel delo.

Proletarij, so se tujci vsakdo mestne volitve. V odbor je prišel samo eden naš ridak — "ronal" so pa štirje. Seveda jim je žal, ker niso bili vsi izvoljeni. Zlasti se jezi John Govže. Koliko se je trudil in "ronal", še hundo je našel za tisti dan — stala ga je \$25. — a vseeno je "zaronal". Sedaj pa žaluje: "Kako to, da jaz nisem vreden tega malega 'ofička'?" Kakšna parada bole to, ko bodo šli Father Buh v stari kraj, a jaz ne bom mogel jezdit konja in gumeati "afno" zraven "gospu da"?! Res, pomilovanja vredno! Mi vsi ga obžalujemo.

Kakor sem že prej omenil, so sedaj slabi časi tukaj na Ely; vsled tega svarim vsakega, naj ne pride iskat dela semkaj. Več ko polovica delavcev je brez posla. To vse dela kapitalizem, ki neče videti lačnega in razstrganega delavca.

Pozdravljam vse naše somišljenike in socialiste širom Amerike A. K. elyški socialist.

Članom S. N. P. J. v prevdarek. East Palestine, O. — Samo par vrstic, prosim, g. urednik! Martin Konda, lastnik lista Glas Svobode, je že tako postržovalen človek, da vsak teden posveti kar pol lista novemu enotnemu odboru. Tu si naroči protest, tam resolucijo,

protest — zraven pa sam vpije: Pogledite, pogledite, kako protestirajo člani proti novemu odboru! Odbor ni za nič — glasilo za nič! Bacnite in ovrzite vse skupaj, drugače propade jednota. — Tako dela "nesebični" Konda. Ampak Martin je pameten. Pisma, ki brenkajo v njegovem tonu — alo brž v tisk! Zakaj pa Konda ne priobči tudi onih pisem, ki obsojajo njegovo početje? Prepričan sem, da številni enotni člani pisмено protestirajo proti spletkarjenju in rovanju Kondata — direktno na njegov naslov. Zakaj torej Martin tako previdno skriva vse dopise in člani zahtevajo, da naj nasti odbor in jednota pri miru! Ali je res sravnata od njega že zbežala k pišom?

Bratje, ne dajte se na lim! Vsakdo, ki vidi le eno ped pred nosom, mora spoznati, da je Kondata toliko za jednoto kot za lauski smeg. To se pravi, ni mu za jednoto samo, pač mu je za dohodke, ktere bi vlekel od jednote, ako bi prišel na krmo, kakor je bil prej. Zadržje se pa ne bo zgodilo, ako ga člani S. N. P. J. dočrta spoznajo.

Pozdrav vsem zavodnim delavcem in bratom pri Slovinski N. P. J. Ely, Minn. Jednoti. Tebi "Proletarec" pa želim mnogo vspela.

John Posenel.

"Glas Svobode" na rešetu — "Kimovci". Frontenac, Kans., 21. IV. — Cenjeno uredništvo "Proletarca"! Prosim za malo prostora. Ker imam ravno čas — dela ni — hočem tudi jaz malo "pokimati" v našem listu "Proletarec". V Gl. Prismođe čitam namreč, da pisatelj okrog tega lista so sami visokoučeni gospodje, a mi pri "Proletarcu" smo pa — kimovci. No, "kimovci" so pa toliko odlični, da ne tepejo kozla samo po senici, temveč se ga upajo tudi po koži. Čemu toliko moledovanja in jokanja pri Svobodi? Čemu toliko samohvale: to je Gl. Sv. že stori za jednoto — in to je že storil. Kajpak! Rad bi znal, kaj bi do brega storil Gl. Sv. — brez pomoči in podpore svobodnimiselnih Slovencev v Ameriki — brez nas.

List je bil dober svoječasno, a sedaj, ko je pa toliko nerazodnev živ okrog njega in pa eden boss, — ima pa jako slabo vsebino. Ne morem zapopasti, kako da bi bil tukaj samo Gl. Sv. za pravico — kakor se vedno hvali — drugi listi npr. "Proletarec" in "Glasilo" pa le za — laži. Kdor veliko govori, tisti tudi veliko laže — in to je Gl. Sv. Koliko laži in nesmišlj je zadnji čas ta list že priobčil! Koliko pisarjenja je bilo o neki "zvezi", kamor naj bi po nasvetu tega lista društva S. N. P. J. pošljala asessment. Kje je ona "zveza"? Je ni bilo in je ni! In koliko se je opravljalo novega tajnika da ni sposoben za ta posel itd., Seveda ni sposoben za tiste, ki ga ne morejo razumeti. Pažno prečitajte "Glasilo" in uredite po njegovi želji društvene listine in br. Krže bo dovolj sposoben.

Slednje še nekaj Gl. Sv. je v lepem tonu pisal o pooblaštilih za delegate za izvanredno konvencijo. Hm, (vestno načrti). Ti bratje bi radi piš 4-8 ali 8krat, med tem ko naj drugi samo enkrat. Lepa bratovščina! Člani S. N. P. J. pozor od vseh strani ne samo od ene!

Frank Krajčelj.

Še enkrat tista "zveza". Društvo Ilirija štev. 38 neve nič o tej "zvezi". Kenosha, Wis., 24. aprila. — Čtenjeno uredništvo "Proletarca"! Ker se že toliko bere po časopisih o našem društvu Ilirija, hočem nekoliko pojasniti to stvar.

Najprej, prosim vsa društva, spadajoča k S. N. P. J., da naj ne protestujejo proti trem društvam, protestujejo naj raje proti trem možem. Zakaj, to vam razjasnim ob kratkem.

O dotični "zvezi" neve nihče drugi kakar M. V. Konda. Bratje se se gotovo spominjajo, kako je Konda v 11. številu "Glas Svobode" gmel na dolgo in široko o nekaki "zvezi"; v katero se baje združila tri društva in sklenila, da ne pošljejo nobenega asessmenta več na jednoto. To je bila Kondatova laž! Društvo Ilirija neve nič o ti "zvezi".

Nadalje je pisal Konda v isti številki, da je bil Math Kirar poslan v Chicago, da se informira, kako je za jednoto. To je zopet bila druga laž! Math Kirar ni bil nikoli poslan v Chicago; to se pravi, društva Ilirija ga ni poslalo po nobene informacije. Noben član dr. Ilirija neve nič o tem!

ci ne prijavljaj tozadevnih dopisov, ako niso podpisani od društvenih odbornikov in potrjeni po društvenem pečatu. To je zopet tvoja laž! Zakaj si pa priobčil 17. aprila dopisek iz Kenoshe, kteri je bil brez tajnikovega podpisa in brez pečata? Aha! Tega ti je poslal Matiček, kaj ne! Kar pride iz Kenoshe, to z veseljem nanašajo v lažnjivi "Glas Svobode"! O, Martine, le za nos se primi, ker si tak možak! Pisal si tudi, da je gl. odbor izobčil Antona Podjed v 24. urah. Društvo Slova štev. 16 pa pravi, da ga je samo izobčilo radi neplačevanja asessmenta. Martine, zopet imaš eno več pod nosom!

Takih in enakih rože se najde vse polno v "Gl. Sv." Sama za poljivosti, samo hujškanje proti društvam in gotovim članom, drugačnega nič. Ve dolgo časa mi je ležalo na srcu, da bi odkril te laži članom S. N. P. J., a vesed dela, ki ga dosežaj že opravljam vsak dan, mi ni dopuščal čas.

Se par besed o tisti povpraševalni okrožnici. Jaz, kot tajnik društva Ilirija, nisem prejel še nobene okrožnice. Tudi videl nisem nobene in noben član dr. Ilirija je ni videl — razen Math Kirarja. Za tega pa nevem, ali jo je videl ali ne. Kaj je bila tema vzrok, nevem. Mogoče je Anton Podjed postal ali pa izgubil naslov od dr. Ilirija, da je ni poslal. Šeer je pa tudi ne potrebuje.

Pozdrav vsem treznomiselnim članom S. N. P. J. Ignac Radovan, tajnik dr. Ilirija št. 38.

Salvation Army. Fanatiki za denar.

Seattle, Wash. — Salvation Army v Seattle bode letos delala novo cerkev, ki bode stala \$150,000. Vsa ta denar, to ogromno svojstvo, so izfehtali iz nevednega delavskega ljudstva, največ na ulicah. Ta verska fanatična banda se poslužuje vseh sredstev, da izpreša čim več denarja iz zaspnega ljudstva. Najraje gredo ti glumačjs svojim bobni zvečer v oni odelok mesta, kjer sveti rdeča luč in kjer je navadno veliko moštva; tam vpijejo, razgrajajo, bobnajo in vijejo roke kot blazni — vse za svetli, mogočni dolar. Pri tej priliki tudi pošiljajo svoje ljudi, moške in ženske, v tiste privlačne huse, kjer se prodaja ljubezen. — po kvodre, desetice in nikle, za ktere potem molijo (!), da se stvar pobota pri bogu.

Tukajšnja Salvation Army aranžira vsako leto o božični obed za revne. Za ta "obed" se toliko kričari po vodenih dnevnikih, da bi nerazodnev človek res kmalo mislil, da bode sedaj konec vse bede, Army pa potrebuje za tak "velikanski obed" — ki naj zdostuje revnim ljudem do drugega božiča — mnogo agitacije in sveje tudi denarja. Toda Army ima v tem oziru pravo cigansko prakso. V enem dnevu seveda se ne da dobiti dovolj za tak "generalni obed", zato si pa vzamejo čas; vzamejo si cel mesec. V tem času se pa natehta veliko. "Zvišen princip" vliče in nahere se toliko, da bi lahko tistim "ubožem", ki pridejo na "božični obed" — tu pesto jih lahko prestrašiti, kolikor jih pride — jasni levočim s samim duvarjem. Pehtarska "armada" ima na vseh ulicah vseh svoje bobne z nabiralnikom v roki, in burko napisi: "Za obed vseh ubožih o božiču". In tam melega denar revnim tisti, ki so samo potrjeni podpore. Vsa dirganca — "proletarec" — se misli, ko bode na nabiralnikih za jingla da so murda ljudje v mestu in so se bolj potrebuje kakor oni — "proletarec" ali "miser". Ker pa tisti "ubožni" je ni k "božičnemu obedu", kaže Army svoje "upamljenje" na drug način: sami (še lahkih ljudi. Na lastno obč sem videl več fanatikov, ki so s koršarami, polnimi kruha, tekali po ulicah in nadlegovali delavce s vprašanjem: "Ali ste kaj jedli?" Sedanja kriza ni imela o zadnjem božiču še toliko vpliva na delavcev žep, vsled tega tudi nisem videl, da bi bila našla kosara gladno osebo.

Na ta način se hranijo ubogi na vsak božič v Seattle. Rmno časopisje pa poje neznansko glorio fanatični Salvation Army in na široko laže, kako je ta dobra družba nasitila več — sto (!!) ljudi na božični dan. In dobijo se ljudje, ki tudi to vrjamejo.

— Revni ljudje bi zastoj pričakovali resnične pomoči od te fanatične drhali, ali kakršne-sibodi verske organizacije če tudi bi cepali gladu. Salvation Army tukaj v Seattle ni še nasitila niti enega delavca v tem kritičnem času. Pač pa nevedne delavce molze dan za dnevom, ako ima še kteri slučajno kak cent. Zato pa ima kapitala \$150,000.

"Radnička Straža"

Je edini hrvatski socialistični list v Americi. Izhaja vsako drugo nedeljo in stane \$1.00 NA LETO. Naslov: "RADNIČKA STRAŽA", 115 FISK ST., CHICAGO, ILL. Priporočajte ta list bratom Hrvatim!

Delavci naj le pričakuje charity od takih ljudi, ki hočejo sami do bro in brezdolno živeti od delavcev. Ivan Solar.

Vedno večja brezposelnost. — Čestoželjniške vozne cene. — "Katoliška tetka". — "Blazen" mož. — Revolucija v ogrski župniji.

Cleveland, O. — Clevelandski župan pridno sklene shode in govori na istih. Toda ne mislite si, da so to shodi v prid brezposelnih delavcev. O, kaj se! Takrat, ko smo ga vabili na Public Square, kjer smo zborovali v prid brezposelnih in zahtevali dela za lačne delavce, — ga ni bilo blizu. Skrivaj se je pred nami in obetal prav po demokratsko, da bode boljše, ko pridejo topli dnevi. No, sedaj je topla, a z delom je še slabše. Brezposelnih kar turgoli v mestu. Ako greste v kak gozdič pred mestom, nabetele bodeite zmirnom na par ali še več delavcev, ki so tako razočarani, da se samonjeje iti v mesto. Raje šepjo v gozdu in premišljujejo svojo usodo, ko jih nihče tako pogosto ne vidi. O, blažena Amerika!

Kot sem že omenil, župan sklene shode. Prepir o vozni ceni na pouličnih železnicah se predolgo vleče in župan bi rad posredoval. Eni bi radi, da bi se znižala vozna iz nika na 3 cente, drugi pa nasprotujejo. Kako se bodejo pobotale čestozelzniške družbe, tega nevem. Res je, da bi poulične bare lahko vozile za 3 cente, toda bolj pametno bi bilo od župana, da bi se zanimal za brezposelne delavce, kajti glavna stvar je, da imajo ljudje delo, potem naj plačajo en cent več ali manj za vožnjo na karah. Seveda če se gre za korporacije, ki imajo milijone dolarjev, tedaj je naš župan takoj izvrsten govornik; a kadar zahtevajo brezposleci svoje, takrat ga pa boljjo — zobje.

Kako je pa v naši slovenski naselbini? Mogoče lepe. Z ometavanjem s psokvami in pridušanjem ne prekosi naših narodnjakov nobena druga naselbina. To je na predeku, kdor ne nosi skupulirja, ni tudi za nič. Naša "katoliška tetka" napreduje — rakovo pot. Eni govori, da bodejo "fiksali" mašine, drugi bi jih "potentali", tretji bi šli radi k — pogrebu, četrti se ukvarjajo z računi, drugi zopet pravijo, da so — obogateli itd. Saj veste: koliko strank, toliko različnih mnenj. Vsak po svoji (Dalje na 8. str.)

Opdrtlo pismo Slovencev. Cenjeni director Collins, N. Y. Medical Instituta: — Naznamim Vam, da sem jako zadovoljen z zdravili, katera ste mi poslali, ker se čutim popolnoma zdravega sedaj ko sem jih porabil. Iz srca se Vam turaj zahvaljujem ter Vsakomu priporočam in ostajam vedno hvaležen! Lovrene Goljčnik, Abldridge, Mont.

Pozor rojaki, ki potujete v staro domovino. HISA v Novem mestu, 19 korakov od glavne ceste se prodaja pod ugodnimi pogoji, močno zidana hiša, s 3 stanovanji, skladiščem, pripravnim za vsako delavnico, 2 kletama, vodovodom, vrtom in dvoriščem. Pisarna vprašanja na Ivana Petriča, Novomesto, Kapi teljske ulice 224.

Zahvala. Sloj nar. podp. društvo Narodni Vitezovi št. 39 S. N. P. J. čuti prijetno dolžnost zahvaliti se topla vsem ehikaškem rojakom, in rojakinjam, na tako obilnem obisku svoje veselje, ki se je vršila 26. aprila v Narodni dvorani. Da se je veselje kičaj slabim časom tako dobro obnesla, pripomogli so k temu zavodni rojaki, — ki so napojili dvorano do zadnjega kotička — in tudi bratje Hrvati. Nadajre gre zahvala tudi pevsiki-ma zboroma, hrvatskemu zboru "Zora" in slovenskemu "Orlu". Priznanje in zahvala zlasti našemu dičnemu "Orlu", ki je navzoče goste tako izborna zabaval z mnogimi krasnimi pesmami.

Iskrena zahvala vsem! Chicago, Ill., 27. aprila 1908, Frank Mravlja, tajnik.

Na drobno! In debelo! J. Silverstein 487 So. Halsted St. Chicago.

izdelovatelj importiranega ruskega in turškega tabaka, smodk, cigaret, tabaka za nisanje itd. Tabak za cigarete, funt. .... 60c 100 skatijic po 2 unci tabaka za cigarete..... \$5.00 1000 skatijic cigaret O. K. z rorkom za..... \$3.00

FR. SAKSER CO.

109 Greenwich Street, New York.

PODRUŽNICA 6104 St. Clair Avenue, N. E. Cleveland, Ohio.

OFICIJELNO ZASTOPNIŠTVO VSEH PABOBRODNIH DRUŽB.

Priporoča se Slovencev in Hrvatov o priliki potovanja v staro domovino, ali ako želo koga sem vzeti — v prodaji parobrodskih listkov po najnižji cenli.

Željniške listke za vse kraje v Zjed. državih in Evropi. Pošilja najceneje in najhitreje denar v staro domovino, bodiati zasebnim strankam, posejilnicam ali v kterokoli svrho.

Vsak slovenski potnik naj pazi, da pride na kletviko 109 GREENWICH STREET

Slovene in Hrvati! naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne obleke, pe najnovijem kroju. Unijako delo; trpežno in lito. V vsaki imamo tudi razne druge potrebšline, k up. daji v delokrog opravje — obleke. Pridite in ogledjte si našo izlobo. Z vsem spoštovanjem J. J. DVORAK & CO UNION CLOTHIERS - TAILORS 508 GOO BLUE ISLAND AVE

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena, z najboljšimi pijačami, unijskimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane, za društvenene seje, svatbe, zabavne večere, veselice itd. Potujoči rojaki vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojnen obisk Frank Mladič 587 SO. CENTRE AVE., CHICAGO, ILL.

Pomlad je tukaj. Sezonsa ženinov in nevet prihaja. Če so ženite, je važno za vas, da si omlisate dobro sliko kot spomin na vaš ženitvanjski dan. Dobro sliko, da boljše ne morete dobiti, vam izdela.

Wilke izkušen fotograf. 391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO. USTANOVLJENO 1883.

Pristno Domače Vino. Belo vino ..... 60c galon Rdeče vino ..... 50c galon Rdeče staro vino ..... 45c galon Rmno vino ..... 55c galon

JOSIP ZALOKAR, 899 Edison Road N. E., Cleveland, O.

Unijska Tiskarna!

Slovensko Tiskovno Društvo v Chicagi, Ill.—1252 E. 75th St.

Slovensko naročila na vsa z tiskarsko stroko spobar ča dela, kakor: tiskanje knjig, brošur, društvenih pravil in totrih, vsake vrste vabil, se oih in jstih plakotov, vstopnic R veseliam in plesne vzporedi; davno vizitnic, pismenega papirja in kuvert s firmo; za društva, trgovce in obrtnike ter za zasebne sploh se tiskovine in to v kateremkoli jeziku. Ker imamo z mnogovršnim si op bogato opremljeno tiskarno v stanu smo pri vsi naročena dela izvrševati lčno, hitro in po najnižjih cenah.

Posebno spazarjamo vsa cenjeno društva in politične klube na naše izredno nizke cene, hitro postrežbo in na najfinjšo izvršitev pri nas naročenih društvenih tiskovin.

ROJAKI!

Predno kupite kmetijo ali sploh kako zemljišče PIŠITE ZAUPNO

F. GRAM-U, NAYLOR, MO. Tam je dobiti še najlepše in najrodovitnejše zemljo v Americi.

M. Larkovic in Fr. Smetko 478 West 18th St., Chicago MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINAMI (GROCERIJA.) Najboljše riž, kava, čaj, moka itd., sploh vsakovrstno domače in prekomorsko blago vedno sveže po najnižji cenli na prodaj. Na zahtevo razvažam blago tud na dom, za kar nič ne računim. John Klofath 631 Blue Island Ave. CHICAGO. Sprejema tud po pravila.

Chikaški rojaki pozor!

Jugoslov. Soc. Klub št. 1
Hrvatsko Radničko Prosvjetno i Političko Društvo
in Ženski Socialistični Klub
"PROLETARCA"

veliko majnikovo veselico

dne 23. maja t. l. v veliki dvorani češke svobodne šole, 400 18. cesta.
PROGRAM POZNE

Stranka

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA
s sedelom v Chicagu, Ill.
Glavni tajnik: John Petrič, 718 W. 19th St., Chicagu, Ill.

IMENIE

socialističnih klubov podrejenih Jugoslovanski socialistični zvezi v Chicagu:
Jugoslovanski socialistični klub št. 1, Chicagu, Ill. Anton Prešern, predsednik; Frank Podlipcec, fin. tajnik, 569 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako tretjo soboto v mesecu, v prostorih sodr. Fr. Mladiča, 587 S. Center Av. Slovenski socialistični klub št. 2, Glenwood, O. Ignac Zlemberger, predsednik; Ivan Kravanja, tajnik, Box 101. Redna mesečna seja vsako zadnjo soboto v mesecu v prostorih sodr. Ivana Kravanja.

Jugoslovanski socialistični klub št. 3, Genesaugh, Pa.

predsednik: Frank Podlipcec, fin. tajnik, 569 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako tretjo soboto v mesecu, v prostorih sodr. Fr. Mladiča, 587 S. Center Av. Slovenski socialistični klub št. 4, La Salle, Ill. Jos. Bratkovič, predsednik; Valentin Potisek, tajnik, 1231 Main St. Redna seja št. 1. in 3. nedeljo v mesecu; 3. nedelja je plačljiva na zmenem.

Jugoslovanski socialistični klub št. 5, Clardige, Pa.

Glavni tajnik: John B. ...
Slovenski socialistični klub št. 6, Cumberland, Wyo. John Šarec, predsednik; John Babič, tajnik, Box 33.
Slovenski socialistični klub št. 7, Murray, Utah. Valentin Eltz, predsednik; Edvard Hofman, tajnik.

Jugoslovanski socialistični klub št. 8, Bostonski št. 5, Clardige, Pa.

Glavni tajnik: John B. ...
Slovenski socialistični klub št. 9, Chicagu, Ill. Berta Prešern, predsednica; Mary Grillec, tajnica, 674 W. 21st Pl. Redna seja vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu, v prostorih sodr. Fr. Mladiča, 587 Center av.

Slovenski socialistični klub št. 10, Anora, Ill.

Louis Radman, predsednik; Frank Prajprotnik, tajnik. Redna mesečna seja vsako tretjo nedeljo v mesecu, v prostorih sodr. Jože Kolenc, 388 N. Broadway St.
Slovenski socialistični klub Zmaga št. 11, Cumberland Camp No. 2, Wyo. Joe Takin, predsednik; Anton Jelovčan, tajnik. Redna seja vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu, v prostorih sodr. Jože Kolenc, 388 N. Broadway St.

Slovenski socialistični klub Proletarca št. 12, Glenwood, Wyo.

Math Bron, predsednik; Frank Čeligoj, tajnik.
Slovenski socialistični klub Redni Prapor št. 13, Ely, Minn. Jakob Škerjanc, predsednik; John P. ...

Nacionalna konvencija.

V nekoliko dneh, 10. maja, se prične v Chicagu nacionalna konvencija socialistične stranke v Ameriki. Konvencija se boode vsrila v veliki Brand's dvorani, vogel Erie in North Clark St. Ta prva konvencija boode izpopolnila program ameriške socialistične stranke za bodoče delovanje in nominirala kandidata za bližajočo se generalne volitve. Priprave za konvencijo so velike. S to konvencijo, ki mora interesirati vsakega ameriškega socialistu, se bodemo podrobneje pečali v prihodnji številki "Proletarca."

Delavsko gibanje

Plavži in koksove peči v Birminghamu, Ala., ki so last Sheffield Steel Co., so spet pričele z delom. Poprej je tam delalo 500 delavcev.

Konduktorji in motormani na polničnih karah v Clevelandu, so št. 2. maja na štrajk. Gre se za zvišanje plače. Municipal Traction Co. ni še ugodila svojim zahtevam.

Premogarji v Hoeking Val- lej distriktu države Ohio, zahte-

vajo od delodajalcev, da se jim zviša dnevna plača na \$2.36.
— Ne v British Columbio! Vodstvo rudarske unije v Greenwoodu, B. C., vsi brezposelne delavce po vsej Ameriki, da naj nikar ne gredo tja, kljub temu, da kapitalistični listi pišejo o ugodnih razmerah v onih krajih. Delo v ondotnih rudnikih počiva že od novembra lanskega leta.

Agitatoričen del.

"Proletarec" proletar-cem:

Se nekaj tednov in "Proletarec" boode praznoval polletnico svojega obstanka kot tednik. Pol leta! Kratka in neznačajna ta doba v vsakdanjem življenju, —a kako velika, važna in plodonosna je ta doba v življenju in delovanju "Proletarca".

Velika, pravimo, kajti v tem času smo si slovenski socialisti in razrednozavedni delavci v Ameriki postavili na noge svoje tedensko glasilo, ki ne temelji na nikakršnem dobičkolovstvu; važna, kajti v tem času se je imelo pokazati, hočejo li naši zavedni delavci to svoje glasilo ali ne — in plodonosna, kajti "Proletarec" se je v ti dobi lepo razširil in rodil velike uspehe, zlasti na polju socialistične organizacije.

Skratka: ta mala doba — pol leta — je jasno pokazala, da je bil "Proletarec" POTREBA slovenskih delavcev v Ameriki.

"Proletarec" se je priljubil delavcem. To izražajo delavci sami v številnih zasebnih pismih, v številnih dopisih, izražajo ustmeno. Duševno je torej list dobro podprt.

Kaj pa gmotno? — kar je listu — glavna podlaga. Tudi gmotno je list dobro napredoval. Vsa čast sodrugom, ki so veliko irtvovali zanj. Vsa čast sodrugom agitatorjem, sodrugom zastopnikom, ki so zbrali okrog "Proletarca" lepo število aktivnih bojovnikov za našo sveto stvar. Vendar GOMOTNA PODPORA JE ZADNJI ČAS OSLABENA.

Sodrug, tako ne sme iti! List ne sme gmotno nazadovati! Drugače pride list v stiske, ki so pa v tih slabih časih lahko kritične. Brez dobre finančne podlage list ne velja nič! Tako je in mora biti, dokler živimo v kapitalistični družbi.

"Proletarec" se je prerodil v tednik ravno v času, ko je zadivjala velika gospodarska kriza, ktere ni še danes konec. Ravno v času, ko je bilo na stotine, na tisoče slovenskih delavcev odslovljenih iz dela, šel je "Proletarec" med nje kot tednik. Otroci krize je.

Toda osdrugi in zavedni delavci so se oklenili svojega lista in s pomočjo teh je "Proletarec" srečno preстал vse ovire.

Sodrug! Slovenski proletarci! Ne zaozastajajte! Naprej — ako hočete imeti svoje glasilo. List je v vaših rokah in od vas je odvisen njegov obstoj. Ako hočete imeti "Proletarca", ako hočete, da se list vrtdi in da napreduje — tedaj hočemo mi od vas, da ga gmotno podpirate. Pošlite naročnino! Vsak sodrug, ki je naročnik, naj pridobi še enega novega naročnika. Jugoslovanska delavska tiskovna družba ima še precejšnje število delnic na prodaj; kupite delnice!

Mi vemo, da so slabi časi. Mi vemo, da je kriza. Mi vemo, da vas je veliko, veliko brez dela in v slabem stanju. Zato pa tudi ne zahtevamo veliko od vas. Vsak naj stori kolikor more. Ako ne more eden plačati naročnine za celo leto, plača naj jo za pol leta; ako ne more plačati cele delnice, plača naj samo pol, za drugo polovico se bo že počakalo.

Sodrug, še ta teden bi radi slišali vaše mnenje. Sodrug agitatorji in zastopniki, želeli bi, da greste še ta teden s podvojeno močjo na delo.

SODRUGI, POKAŽITE, DA HOČETE "PROLETARCA"!

List v podporo:
Sodr. Frank Šava v Oregon City, Oreg. je nabral in poslal večjo svoto. Prigovarjal se sledeči sodrugji:
Frank Pogončič \$1.00
Andrej Susmelj 1.00
John Kotelj ..... .50
Jak Grinšič ..... .50
Frank Šava 3.00
Skupaj \$6.00
Sodr. Frank Candlerman, Oregon City, Oregon \$1.48
Dva neimenovana sodruga 1.00
John Zakelj, Waukegan, Ill. .... .50
John Gartner, Waukegan, Ill. .... .50
Frank Zaman, Conemaugh, Pa. .... nabral v veseli družbi \$2.25

Sodruginje! Agitirajte za "Proletarca". Priporočajte ga svojim prijateljem, znankam in tovarišcam pri delu.

KNJIŽEVNOST.

Somišljenikom in sodrugom, ki radi čitajo, priporočamo toplo, da segajo poleg našega časopisa tudi do nekaterih znanstvenih revij, ki izvršujejo največji in najpotrebnejši kulturni del v našem narodu: izpodbijajo tla največjemu nasprotniku vsakega napredka in moderne vede — klerikalizmu. Malo imamo sicer takega časopisa, da bi se izključno izven politike pečalo s to prevažno stvarjo, ali nekaj je vendar: in to, kar je, zasluži da podpiramo tudi mi ameriških Slovencev, kateri smo se otresli verskih oklopov. Za danes vam priporočamo sledeči dve reviji:

"Izobraževalna knjižnica." Kažipot za znanstvo in prosveto. Urejuje in izdaja Ivan Kaker v Chicagu, Ill. Izhaja enkrat na mesec. Do zdaj so izšli trije snopiči. Vsebinska je jako zanimiva. Slovesne ozanke "bi moral čitati vsak rojak, ki ima kodičjak vesolja do izobrazbe. Ta je delo neprenehljive vrednosti. Istotaka je pripravljena Hoensbroehova razprava "Papeštvo". Takega dela bi bilo že davna treba med Slovenci, ki v našem jeziku z malimi izjemami se ne poznamo papeštva — tega najtiranjšega kosa zgodovine vseh vekov — kakor iz knjig revij klerikalnih zgodovinarjev. Mi toplo priporočamo somišljenikom, da pazno čitajo to razpravo in opozorijo na njo tudi svoje znance, ki se tavajo v klerikalni temi.

Izdajatelj "Izobraževalne knjižnice" naznanja v 3. snopiču, da se bo odslej pečala "knjižnica" tudi s poukom angleškega jezika. Podzdravljamo to idejo! Ako boe ta angleška šola dobro odgovorjala namenu, tedaj ni samo vredno, temveč tudi potrebno, da pride "Izobraževalna knjižnica" v roke slehernemu slovenskemu delavcu, ki je nezmožen angleščine. Kajti znanje angleškega jezika, zlasti v štivu v pisavi, je neprecenljive vrednosti za vsakega naseljenca v ti doželi.

"Izobraževalna knjižnica" zasluži, da se med nami razširi, kar je največ mogoče. Snopič stane 62 centov. Pišite na: Ivan Kaker, 629 Laflin St., ali pa na "Proletarca", 587 So. Center Ave., Chicagu, Ill. Pri "Proletarcu" se dobita tudi 1. in 2. snopič "Izobraževalne knjižnice".

"Svobodna Misel". Glasilo sloveskeje Svobodne misli. Izhaja enkrat na mesec v Pragi, Češko, Avstrija. Vsebinska 3. zvezka II. letnika: Koledar svobodnomislecev (na platnicah). Cerkev in Šola (na pl.). Vera svobodnega (na pl.). A. Aškerc: Ahasver oznanja novo vero. Veda in vera. Ločitev cerkve in države. Svobodnomiselni slovenskim krogom v prevdarek. Kronika Vera ljubezni (na pl.).

Vsakom sodrugu in somišljeniku istotaka priporočamo, da si naroči "Svobodno Misel". Celotna naročnina za Ameriko je 6 kron t. j. \$1.20. Pišite na: Svobodna Misel, Praga, Vinogradi, Boehmen, Avstrija. V slučaju, da se o glasi več naročnikov skupaj, odpošljemo tudi mi naročnino.

Važna iznajdba.
Ko je dr. Harvey dal v javnost svoje iznajdbe o kroženju krvi v človeškem telesu, bila je sprejeta hladno in nihče se ni brigal za važnost ali. Danes se vemo, kako kroži krv in kako vlogo igra v našem telesu in da je za vsakega odraslega čisto, ako samo je, da zdravniki in moči. Vemo tudi, da se sta tvorila leziva, in če jih hočemo ohraniti čisto, moramo paziti da delujejo pravilno naši prebavni organi. Dalje vemo, da je Trinerjevo ameriško zdravilno gremo vino edino preizkušeno zdravilo za slabe, vtrajene in bolne prebavne organe. Ono deluje direktno na te organe, jih omogoči, da prebavijo vsako jed, ktera se spremeni v dobro kri in razpoše po vsem telesu. Ono vam da dober apetit, perfektno prebavljanje, čisto kri, zdravo obličje, telesna moč in energijo. V lekarnah Jos. Triner, 616—622 S. Ashland ave., Chicagu, Ill.

VABILO NA MAJEV VENČEK, kterega priredi Slovenski Delavski Pevski Zbor "OREL" v nedeljo dne 10. maja 1908 v mali dvorani pri Fr. Mladiču 587 So. Center Ave. Začetek ob 2. uri popoldne. Vstopnina prosta. Vsi dobrodošli! K obilni vdeležbi vabi ODBOR.

Sodruginje! Agitirajte za "Proletarca". Priporočajte ga svojim prijateljem, znankam in tovarišcam pri delu.

Matija Erklavec edini slovenski krojač v Chicagu

naznanja rojakom, da ima sedaj veliko zalogo vsakovrstnega blaga za izdelovanje moških oblač. Jemlje v popravek in čiščenje tudi stare oblake. Cene so zmerno nizke.
624 SO. CENTRE AVE. CHICAGO.

Sveži kruhi in fino pečivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni.

Curiš i Radakoviča
623 So. Throop Street
Vozi tudi na dom CHICAGO.

Ako hočeš dobro naravno vino piti, oglasi se pri
JOS. BERNARD-U
620 Blue Island Avenue
Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Pomlad je tu.

Nabaviti si bode treba raznovrstne vrtnice in spodnje oblake, pokrivala, obavala itd. Ako hočete biti postreženi hitro in z dobrim blagom, ogledite si našo veliko zalogo predno kupite kaj druge.

ANGLEŠČINA
v 3 do 6 mesecih
Lepopisje, slovensčina in računstvo. Pouk se vrši potom dopisovanja. Pojavnila se dajo zastojni.
Slov. korespondenčna šola
Box 181. Station B. Cleveland, Ohio.

Fra k Kvasn'čka
Tegovina z železnico, raznim orodjem in pohištvo. Popravila peči.
643-645 W. 18th St. Chicago, Ill.

DW. F. MODIS
Prodaja vsakovrstne kovčke (kofre) in kablje za potnike. Jemlje te stvari tudi v popravila.
684 W. 18th St. CHICAGO, ILL.

ZNANJE ANGLEŠČINE JE MOČ
Vsakdo ki hoče zvedeti kako se angleški jezik hitro in lahko nauči, in to brez vsakih knjig in strojev, ampak po neki čisto lahko umljivi in najnovejši metodi — naj se obrne na
THE STEINER ACADEMY OF ENGLISH
Slov. Dep., 431 W. 26th St., cor. Kedzie Ave., Chicago, Ill.
in slehernemu se bo na to važno uprasanje odposlal nemudoma odgovor, s katerim bo tako zadovoljen, da bo rad a tem povedal tudi svojem prijatelju.

DR. F. J. PATERA
Ordinuje na severozah. voglu ASHLAND IN MILWAUKEE AVE. od 12. do 3. ure popold., od 7. do 8. ure zvečer s pomočstniki, vrtilih, če trkijo in potiki.
Telefon Canal 180.

Dr. KAREL STULIK
527 So. Winchester Ave.
Telephone West 529

Zdravi notranje in zunanje bolezni ter je izvršten ranočelnik. Uraduje doma od 1—2 pop. ter z večer po 7 uri. V lekarni gos. Hermaseka, Centre a 18. Str., od 5—7 pop. v lekarni J. Stulik, na 21. St. a Paulina ul., od 11 do 12 dop. Priporoč se Slovcencem.

ALOIS VANA
izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
82-84 Flisk St. Tel. Canal 1405

GOSPODINJE POZOR
Najboljše, najfiniješe in okusnejše meso prodaja po najnižji ceni slovenski mesar
378 W. 18. Street Chicago

MIHA LACKOVIC
376 West 19th St. Chicago.
Klobase in šenke pošiljam tudi izven Chicaga proti C. O. D. podvzeta, ako se naroči 25 fantov.
Pišite za cenik v slovenskem jeziku. Za Chicagu i okolice je moj zastopnik James Tržkan.

KAKO PRIDE VAŠ DENAR NAJVARNEJE V STARI KRAJ?

Če ga pošlete po Mohor Mladiču, 617 So. Centre ave., Chicagu, Ill. On je z zvezi z g. Sakserjem v New Yorku in pošlja denar točno, varon in zanesljivo v stari kraj.
Ako potujete v stari kraj ali želite koga svojih sorodnikov ali prijateljev vzeti v Ameriko, potem istotaka kupite vozni listek pri Mohor Mladiču. On preskrbi dohro in hitro vožnjo po najnižjih cenah.

Mohor Mladič,
572 Blue Island ave. & Loomis st. Chicago, Ill.

FINE SMOOKE.
vedno sveže pivo, izborno vino in fino žganje se dobi v
GOSTILNI
J. J. Vodak, Sons
688 LOOMIS STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Valentin Potisek
GOSTILNIČAR
1235-1st St., La Salle, Ill

Toži vse, gostilni podrejone pijače inse pripravda rojakom za obilen oblak. Postrežba točna in solidna.

Največa slavjanska tvrška bander, zastav društvenih kap. prekoramnic, regalij in drugih stvari za društva
Pišite v slovenskem jeziku po moj 80 strani velik cenik kterega pošlem zastoj.

Andro Simulič.
PEKARNA
FINO PEČIVO VEDNO V ZALOGI
11 E. 22nd ST. CHICAGO.

Jugoslov. niska vina!
Podpisani naznanjam Hrvatom in Slovcencem v Chicagu in okolici, da točim najboljša raznovrstna vina po primirni ceni.
Pridite, pripeljite znanee in prijatelje, da se pripravite z vsem spoštovanjem
SLAVOLJUB ŠTAJDOHAR,
316 W. 18th St., Chicago

PREMOG, DRVA in KOKS
PRODAJA
ALBERT DENMARK
Pisarna na voglu
Center Ave. in 18. ulica
Prodaja konj i konjskih oprav.
Telefon Canal 2248

594 S. CENTRE AVE. CHICAGO, ILL.

POZOR! SLOVENC! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Sveže pivo v sodskih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smooke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.
Postrežba točna in izborna. Vsem Slovcencem in drugim Slovcenom se toplo priporoda

MARTIN POTOKAR,
564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranočelnik.
Izdravnika preiskava brezplačno—plačati je le zdravila, 647 in 649 Blue Island Ave., Chicagu. Za dne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicaga živči bolniki naj pišejo slovenski.

MIRKO VADJINA, 390 W. 18th St. SLOVENSKE HRVATSKI BRIVCO.

TRI glavna in najboljša zdravila.

ZBOLJSANE, LAKSATIVNE, KININ-KROGLJICE.
Ozdravijo prehlajenje v glavi v 12 urah. Prvi dan je treba použri vsako uro eno krogeljico do desetih ur; potem pa trikrat na dan dva do tri dni. Za akutni glavobolj je treba vzeti 4 krogeljice, pomaga v eni uri. — Cena 25c.
HERMANEKOV BALZAM ZA KAŠELJ
je najboljši pripomoček proti kašlju, gripji, sušici prehlajenju in bolnemu vratu. Cena 25 in 50c.
HERMANEKOVO ELEKTRIČNO OLJE
je najboljši pripomoček zoper bolečine v prsih in hrbtu, zobobolu, glavobolu, reumatiizmu, uboholu, spahnenju itd. Cena 25 in 50c.
IZDELUJE IN PRODAJA

J. C. HERMANEK, lekarnar, 587 Center Av. COR. 18TH STREET, CHICAGO, ILLINOIS.

NOVA
SLOVENSKA GOSTILNA pri FRANC ČECHU.
Bojčkam v Chicagu naznanjam, da sem zopet odpel svoj novi saloon, v kterem točim vedno sveže pivo, domaše vino itd. Dobre smotke na razpolago. Imamo tudi prostoro dvorano za vsakovrstna popravila v tej straki po zelo nizki ceni.
Obiščite ga!
FRANC ČECH, Chicago, 568 So. Centre Ave.

Rojaki Slovenci!

NAROČAJTE IN ČITAJTE NOVO OBSIRNO KNJIGO.

Novih 50.000 iztisov. se zastouj razdeli med Slovence.

"ZDRAVJE"
Katero je izdal prvi, najstarejši in najzanesljivejši zdravniški zavod.

The COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE

Ta knjiga je najzanesljivejši svetovalec za moža in ženo, za deklico, in mladeniča! Iz nje bode te razvideli, da je zdravnik COLLINS N. Y. MEDICAL INSITUTA edini, kateremu je natanko znana sestava človeškega telesa radi tega zomore najuspešneje in v najkrajšem času ozdraviti vsako bolezen, bodisi akutna ali zastarela (kronična). Dokaz temu so mnogobrojna zahvalna pisma in slike katera lahko čitate v časopisih.

Knjiga je napisana v slovenskem jeziku na jako razumljiv način ter obsega preko 160 strani z mnogimi slikami. Dobi jo vsaki Zastoj, ako pismu priloži nekoliko znamk za poštnino.

Ko prečitate to knjigo, Vam bode lahko uginiti, kam se Vam je v slučaju u bolezni ako hočete v kratkem zadobiti preljubo zdravje, sedaj ko razni novo ustanovljeni zdravniški zavodi in kompanije rojake na vse nove načine vobijo in se hvalijo, samo, da izvabijo iz njih težko prisluzeni denar.

Zatoraj rojaki, ako ste bolni ter Vam je treba zdravniške pomoči, pišite po to knjigo ali takoj natanko opišite svojo bolezen ter vsa pisma naslavljajte na ta naslov:

THE COLLINS Y. N. MEDICAL INSTITUTE
140 West 34. Str. NEW YORK, N. Y.

Jože Sabath

advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civilnih zadevah.
Pišite slovenski!
1628-1638 Unity Building
79 Dearborn St., Chicago, Ill.
Res. 5155 Prairie Ave., Phone Drexel 7271.

Košiček Bratje SALOON

Dobro pivo, wiskey, likere, vino, izvrstne smooke in prigrižek.
Ogledate se na Centri!

JURAJ MAMEK
581 Center Avenue, blizu 18. ul., Chicago

Slovinci Pozor!

Ako potrebujete oblake, klobuke, srajce, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za delavnik i praznik, tedaj se ogledite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.
Čistim tudi stare oblake in izdelujem nove po najnovejši modi in nizki ceni.

BRIVNICO
priporočam vsem bratom Slovcencem.
JOHN HORVAT
610 Centre Ave., Chicago, Ill.
Slovenski in hrvatski časniki na razpolago.

Leopold Saltiel
ODVETNIK
v kazenskih in civilnih zadevah.
Auto Phone 6065.
Office Phone Main 3085
Residence Phone Irving 4176
URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK
Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice
Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

Varšavska zvezdnata soba.

Osebe: Nikita Piatačkov, nadstrážnik. Ivan Stojsmirno, žandar, podčastnik. Aleksij Capearapkin, pisar. Meščan varšavski.

(Dejanje se vrši v restavraciji nižje vrste.)

Stojsmirno in Capearapkin sedita pri mizi in pijeta "očičeno" na 40 procent ter prizrijeta kumarju; vstopi Piatačkov in vleče za seboj meščana za vrat.

Piatačkov: "Ha, vjel sem ptičaka!"

Stojsmirno: "Daj ga sem, da ga preiščemo."

Capearapkin (pogleda meščana): "On je sumljiv, jaz se na to razumem."

Meščan: "Kaj se, gospodje! Sem miren meščan!"

Stojsmirno: "Vidiš ga! Meščan!"

Capearapkin (grozno): "Torej, kdo si?"

Meščan: "Sem ... sem ... to da zakaj mi pravite 'ti'?"

Stojsmirno (se smeji): "On je meščan! (Meščanu.) A ti veš, kdo smo mi?"

Meščan: "Jaz vas ne poznam."

Stojsmirno: "Piatačkov, daj mu eno pod robra, da bo vedel, kdo smo mi."

Capearapkin: "Daj mu še od mene!"

(Piatačkov izvršuje povelje, meščan kriči.)

Stojsmirno: "Čemu evišk, prekleti! ... Boli! ... A! ... Zato pa bide, da bi bolelo."

Capearapkin (meščanu): "Torej, kaj si storil?"

Meščan: "Nič nisem storil, samo šel sem po ulici ..."

Capearapkin: "Tako je vedno! Nobeden nič ne stori, samo gre po ulici, potem pa, da bi pogledaš, je spet punt. (Udari z noge ob tla.) Po kaj si pa šel po ulici?"

Meščan: "Go ... gospod, imel sem opravke ..."

Stojsmirno: "Piatačkov, daj mu eno za ukeša, da ne bo imel več opravkov."

Meščan: "Kaj je to? Kaj delate? Se bom pritožil."

Capearapkin: "Tako torej! Še vlade ne spoštujete! (Meščanu): Če bi bil ti tudi sam angel, jaz te bom v luknjo vtaknil. Piatačkov, kje si ga pa vjel, brat?"

Piatačkov: "Stal sem na postaji, tule na voglu, gledam: kar pri de mimo on, tale zamišljen. Saperlot — si mislim, — to mora biti nepošten človek, ker je tako zamišljen. Mislim — rečem — same samo vlada, a ne vsak meščan. Torej grem k njemu: "Kam pa ti." A ta puntar odgovori: "Kamor mi je treba." "Treba, nepotreba," mu odgovorim, to ni tvoja reč, moja naloga je, da za vse skrhim. On ne mora z menoj, hrup, ljudstvo se zbira, torej kaj storiš? Razženem ljudstvo, a njega za vrat in vlečem. A na poti sem se vstopil, da bi se pokrepčal, kajti kanalja se je ustavljal."

Stojsmirno: "Bravo, Piatačkov! Torej izpiz kozareček."

Piatačkov (skromno): "Radf na vaše zdravje."

Capearapkin (Piatačkovu): "Praviš, da se ti je upiral? Torej še nepoštevovanje vlade in nepokorščina in upor. Morda se tam še kaj veš najde."

Stojsmirno: "Torej preiskava. Na delo Piatačkov! Roke kvišku, meščan!"

(Meščan dvigne kvišku roko, Piatačkov mu obrača žepa.)

Piatačkov (polaži na mizo ključ): "Tu je ključ."

Stojsmirno: "Ključ? Kaj mu bo ključ? Daj, konfiskujem."

Piatačkov (obrača žepa): "Cigarete."

Stojsmirno: "Konfiskujem."

Piatačkov: "Denarnica."

Pisar (polaži roko na denarnico): "Konfiskujem."

Meščan (obupno): "Toda gospodje, kaj delate! To je brezpravje!"

Stojsmirno: "A ti molči! ... Te, te!"

Capearapkin: "Jaz ti pravim, da to je pravica in mi ti že pokažemo, kaj te pravica. Glej, Piatačkov konfiskuje, jaz napisem protokol. Stojsmirno te odpelje v luknjo, a tam vojno sodišče ... daj Bog, da bi te pregnali na težka dela, a lahko te še kar gladko povesijo. Mi smo vlada, a vlada dela vedno kar hoče in to nikomur nič mar."

Piatačkov: "Utrudil me je pes, ker se je tako branil. Pil bi!"

Stojsmirno: "Torej pijmo. Saj si zaslužil, brat Piatačkov."

Piatačkov (s kozarcem k Capearapkinu): "Na vaše zdravje, Aleksij Harlampjevič."

Capearapkin: "Pijmo! (kaže na meščana): "A tega pasjega zi-

na izpustimo! ... Pomilostimo ga, naj ga h ... vzame!" Piatačkov (meščanu): "Torej z Bogom! Mi te pomilostimo." Meščan: "Dobro, toda vrnite, kar ste mi vzeli. Tako vendar ne gre ... zdaj je konstitucija." Capearapkin: "Stojsmirno, pokaži mu konstitucijo." Stojsmirno (vstane od mize, pri me meščana za vrat, sune s kolegom v težišče njegovega telesa, ter ga vrže skozi vrata): "To je konstitucija! ... Paol! ..."

Zadnji košček kruha.

"... Mama, zakaj ni bog tudi nam ustvaril dosti kruha, oblike in drugih stvari, če je že drugje? Oh! mama — zakaj?" "Otrok moj, jaz ne vem tega — zakaj ni. Bog je dal vsega dosti. Vse je polno blaga — zato pa ni dela. Ker ni dela, ni tudi denarja, da bi si kupili kruha in obleke. Ne muči se s tem, hčerka moja, ti ne veš nič o tem ... Bog bo to že uredil ... vse gre po božji volji in zakonu. Čakajmo — da se obene na bolje ... Pajdi v šolo, dete."

"Oh, mama jaz ne grem v šolo, sem tako lačna. In moje krilice je tudi predahno. Zehe me, Solariec se mi posmehujejo — me bo srani ... in učiteljica bo huda. Mama, jaz bi šla rada tam v — fabriko. Zaslužila bom denar ... dva dolarja na teden — in vam bom dala vse. Vi bodele pa kupili kruha in krilice ... Kaj ne, kar grem."

"Kaj ti pride na misel, otrok moj? Kdo te bo vzel na delo? Čakaj, da odrasteš; zdaj še nimas dvajset let. Čakajmo — ata bo dobil delo, — kmalo bo dobil — in takrat ti bom kupila kruha in novo gorko krilce ... samo počakaj — in pojdi v šolo."

"Ali jaz sem lačna, mama! — Ne morem čakati ..."

"Tih, tiho, dete — ne jokaj! Obriši si solzice: pojdi — ne, čakaj ... V tle voleno ruto te bom zavila tako. In tale košček kruha — zadnji je! Na! Tako zdaj pa pojdi, srček moj. Ata bo imel kmalo delo — in kruha bo dovolj. Samo počakajmo ..."

Poslovenil Ivan Šolar.

DOPISI.

(Nadaljevanje z 2. str.) je zagovarja svojo stvar. Nevem, kaj bodo sedaj z bolno staro tetko. Kdo naj kupi staro kljuse, ki ni za drugam kot za jama!! Na Broadway ulici živi neka zelo pobožna žena, ktera snaži in pometa cerkev. Njen mož je pa hodil zvonit v turn. Naenkrat se pritoži žena pri g. župniku, da se njen mož čudno obnaša. No, g. župnik, dobra duša, je dal ženi dober svet — in moža so kmalo odpeljali v opazovalnico za blazne. Tako se nahaja mož že več mesecev v opazovalnici in dolži svojo pobožno ženo, da je ona vsega kriva. Žena pa jako nerada govori o svojem "blaznem" možu; naprej pometa cerkev in pobožno molji; Bog daj, da bi kmalo kaj — izmolila. Ogrski župnik na Woodland ave. je nedavno odpotoval v staro domovino. Svoj cerkveni business je za ta čas prepustil svojemu kaplanu. Ko se je za župnik sedaj vrnil, ga verne ovčice ne marajo več. Pravijo, da je kaplan njihov župnik, a starega "gospunda" ne pripoznavajo več. Stari župnik se jezi in zahteva svoje, tudi k škofu se zateka a vse nič ne pomaga. Med župljani zdaj divja revolucija. Tako se vrta neumni svet.

Socialistični pozdrav. Clevelandski socialist.

Pinkertenci. Chicago, Ill., 29. aprila. — "Gl. Sv." se je v svoji 16. številki spodtaknil tudi ob mojo osebo, češ, da sem kričal, (da kričal sem, pa zakaj?) in dalje se čudi, da sem komaj par mesecev pri jednoti, pa sem vam na poti sedaj ko ne maram več trobiti v vaš razbiti rog. Povejte mi, modri gospodje okrog "Gl. Sv.", ali ne sme biti član, ki je le malo časa pri društvu, izvoljen v začasni odbor, ali ne?

Nadalje čitam v isti številki onega odlagaljša za smeti, kako skrbni bratje svarijo delegate pred nekakimi "pinkertenci". Ali bi ne bili bratje tako dobri, da bi nam povedali, kdo so ti pinkertenci. Če pa smatrate pinkertoneem že vsakega, ki ne pleše na vaše komando, tedaj jih je pa veliko in ti vam bodejo to krilato psovko tudi poštno vrnil nazaj, kajti pod milim nebom ni treba večjih pinkertoneev, kakor ste vi sami. Vohunstvo, spletkarstvo in ovdavštvo je pri vas doma, da veste, vsled tega se vam tudi častno prilze ime: pinkertonec. Le naprej, bratje in lažeh!

Frank Udovič.

Društvo se v socializmu. Cumberland, Wyo., 28. apr. — C. sodrug urednik! Tukaj orjemo trda tla. A vendar upamo spreminiti ta trda tla v rodovitna, kjer bodo seme socializma dobilo svojo kal. Ugodna znamenja so kažejo za našo sveto stvar, dasi gre bolj polagoma. Toda potrpejivo! Semintje se sliši med tukajšnjimi rojaki, da bi se mnogoteri pristopili k naši strani, — le vera, vera, ta da misliti. Dragi rojaki, delavci in sotrpni! Odkritosrečno vam povem, da socializem nima nič opraviti z vero. Socializem uči, da vera je privatna stvar, to je da vsaki ima lahko svoje versko prepričanje in svoj verski čut, kakršnega hoče. Vabimo vas na naše seje in shode; vsakemu je svobodno priti, ni nam nobenih skrivnosti. Prilidite in prepričali se bodele, da socialistična stranka ne vpraša nobenega za njegovo versko prepričanje, če hoče pristopiti k stranki. Pogum rojaki! nič ne omahujte; ali bi, ali ne. Čitajte "Proletarca", in kmalo se bodele otresli vseh predsodkov, ki vam sedaj mnogo branijo pristop k naši stranki. Čitanje socialističnih časnikov vam bude pokazalo pot, po kateri vam je korakati. In tako, dragi rojaki, bodeimo šil na preč z našimi sodrugi in sotrpini vse Amerike in vsega sveta; vsi za enega in eden za vse. Soc. pozdrav. A. Jelovčan.

\$500 nagrade. Cleveland, O., 26. apr. — V sled nesramnosti v listu špijonaže "Gl. Sv." z dne 24. aprila, naperejmo proti nam, delegatom 3. konvencije v La Salle, Ill., izjavljamo še enkrat, da plačamo dotičniku, ki nam dokaže neresničnost naših trditvev v listu "Proletarce" z dne 14. aprila 1908 proti listu "Glas Svobode" svoto \$500, ki je v ta namen naložena v Lake Shore Banking and Trust Co. v Clevelandu, O.

Ker pa "exrtervist" Skubie tako zlobno zavija vsebino nekoga pisma od imenovane banke, naj služi v dokaz, da je bila gori rečena svota res vložena, sledeče pismo od Lake Shore Banking and Trust Co. Glas se:

THE LAKE SHORE BANKING AND TRUST CO. Cleveland, April 25th, 1908. To Whom It May Concern:—

This is to certify that on April Eleventh, 1908, there was deposited in this bank the sum of Five Hundred Dollars (\$500) by Frank Korze and Joseph Zalokar, which we are informed, is left as a reward if it shall be proven that they have attempted: First—

1. To steal the Slovenska Narodna Podporna Jednota and move same to Cleveland, Ohio;

2. To change the Slovenska Narodna Podporna Jednota into Cleveland Catholic Jednota;

3. That they have combined with the enemies of truth, which will serve them to play treachery;

4. That there is in Cleveland any plot to ruin the S. N. P. J.

Very respectfully, J. Horace Jones, Treasurer.

V slovenskem se glasi: THE LAKE SHORE BANKING AND TRUST CO. Cleveland, 25. aprila 1908. Onim, kogar se to tiče:—

To naj spriduje, da je bila enajstega aprila 1908 v tej banki vložena svota petsto dolarjev (\$500) po Frank Korze in Jos. Zalokaru, ktera, kakor smo informirani, je puščena kot nagrada če se dokaže, da se je namerala tako prevesti:—

1. ukrasti Slovensko Narodno Podporna Jednoto in jo premestiti v Cleveland, Ohio;

2. spremeniti Slovensko Narodno Podporna Jednoto v clevelandško katoliško jednoto;

3. da so se združili s sovražniki resnice, kateri jim naj služijo v izdajške namene;

4. da je v Clevelandu kakka zarota v ugonobitev S. N. P. J. S poštovanjem J. Horace Jones, blagajnik.

No, lažniki, "pufarji" in fehtar Veliki, ali hočete še kaj več? Na dan z dokazi!

Fr. Korze, Jos. Zalokar, Jos. Kalan.

(Op. ured. — Original gori navedenega pisma je v uredništvu "Proletarca" vsakemu na razpolago.)

Osebnost vest. 1. maja je umrl v čehiški mestni bolnici rojak Alojz Rogel, kateri je prišel pred par dnevi iz Oregon City, Oregon. Rogelj je bil na potu v staro domovino, a se je po opravihki ustabil v Chicagu. Tu ga je pa hudo napada bolezen — imel je sušico — in moral je v bolnico, odkoder se več ni vrnil živ. Rajni je bil član bratskega društva "Gorenje" št. 46 S. N. P. J. v Oregon City, Oregon. Pogreb se je vršil večeraj. Čikaški družni Slavia št. 1 in Narodni Vitez št. 39 sta mu dali spremstvo osmerih članov, ki so spremili umrlega sobrata na češko narodno pokopališče.

JUNGLE

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.)

Anglički spisatelj Upton Sinclair Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Jože Zavrtnik

(Nadaljevanje.)

Tu ni nobene reči, katero tvrdka Durham & Co. rabi za svoje podjetje, ne da bi jo izdelovala sama. Tu je velika parna strojna in električna, tu tvornica za sode in delavnica za popraviljanje kotlov Tam je zopet tvornica, v kateri kuhajo milo, loj in topijo masl, pa zopet delavnica, v kateri izdelujejo kositraste škaltlje za masl in milo. Tu je hiša, v kateri čistijo in sušijo ščetine, hiša, v kateri suše in strojno kože, tam zopet druga, kjer iz kosti delajo umetno gnoljho. Tudi najmanjši delček organskih odpadkov se ne zgubi pri Durhamu. Iz rogov izdelujejo glavnike, gumbe, igle in ponarejeno slonovo kost; iz pišali pa držala za nože in letalčice za zobe. Iz parkljev izrežejo igle in gumbe, predno jih skuhamo za lepilo. Iz nog, kosti in kit delajo najednejše izdelke, želatino, fosfor, črnilo za peči in čevlje in oje. Zopet drugod je delavnica, v kateri polijo žlako iz govejih ropov in volno iz ovčjih kož. Tu izdelujejo pempin iz prešičjih oči, albumin iz krvi in strune za glazir smrdljivih črev. Če kak kos ni za nobeno rabo, se mu najprej vzame masl, potem pa zmelje v gnoljho. Vse to se vrši v hišah, ki stoje druga poleg druge, katere medsebojno vežejo mostovi in železniški tiri z glavnim poslopijem. Odkar so ustanovili to podjetje, je Durham starejši poklad četrtno milijona živali. Ako temu pristojemo še velikanske delavnice, tedaj imamo ogromno združitev kapitala in dela. Tvrdka Durham & Co. daje milijono ljudem direktno delo, indirektno pa pol milijona. Durham razpošlja svoje izdelke po vsem civiliziranem svetu in izdeluje hrano za 30 milijonov ljudi!

Ta pojavnost so naši prijatelji poslušali z odprtimi ušmi in doždevali se jim je nemogoče, da zamore navadni človek kaj takega izvršiti. Jurgis je vsled tega smatral skoptične opazke Jokobusa za greh. To je tako mogočno podjetje kot vsevir Zakon dela se sme le toliko kritizirati kot svetovni red. Jurgis je menil, da mora siromak vse storiti, kar se mu ukaže. Za človeka ki sodeluje pri takem podjetju, je to pravi blagoslov, tak blagoslov kot sta dož in solnce. Jurgis je bil vesel, da na podjetja ogledal. Se predno je dobil delo, — čutil je, da bi bil vsled ponosa še prišel ob pamet. Sedaj je dobil delo — on je del te celote. Občutil je, da ga je ogromno podjetje sprejelo pod svojo zaščito, da bo skrbelo za njegovo bodočnost. Bil je tako naiven, tako neveden v polih, da se ni zavedal ni, da je dobil delo pri Brownu, da smatra ves svet Brownu in Durhamu za nasprotnika, ki morata drug drugega uničiti, ako po zakonu nočeta priti v ječo ali pa plačati globo.

IV.

Točno ob sedmi uri je prišel Jurgis drugo jutro na delo. Prišel je do vrat, kjer so ga vposlidi in je čakal dve uri. Delovodja je mislil, da mu je prejšnji dan ukazal, da naj kar vstopi, kar je pa pozabil. Iskal je drugega delavca in pri iskanju je našel na Jurgisa. Delovodja je grozno preklinjal, ker pa Jurgis ni razumil, mu je molče sledil. Peljal ga je v klavnicno in mu potoma pokazal prostor, kjer se ima preobčeti. Delo, katero je izvrševal Jurgis, je bilo zelo navadno. Načel se je v 5 minutah. Dobil je trdo metho, kakršno rabijo delavci, ki pometajo ceste. Njegova naloga je, da hodil ob vrsti za delavcem, ki jemlje drob iz živali in ga pometa v jame, kasneje pa to jama zapre, da nihče ne pade v njo.

Ko Jurgis vstopi, pride prva čreda na vrsto. Ne da bi se kam ozrl ali govoril, prične s svojim delom. Vroč dan je — v mesecu juliju — in tlak je poln kadečje krvi — kar gazijo jo. Smrad je grozen, za kar se pa Jurgis ne zmeni. Srce mu skače radosti, saj ima delo in služi denar! Cel dan je računal, koliko bo zaslužil. Za uro dela dobiva 17 in pol centa; ker se dela skoro do sedme ure zvečer, prinese domov veselo vest, da je v enem dnevu zaslužil več kot dolar in pol.

Doma so ga pričakovali same vesele novice, tako dobre novice, da so v sobi Anicie priredili majhno zabavo. Jonas se je sesel s polkajem, kateremu ga je Szedvilas priporočil in ta ga je povedel do več delovodji. Rezultat tega pohoda je bil, da mu je nek delovodja za prihodnji teden obljubil delo. Marija Berezynska je zavidala Jurgisa radi njegovega uspeha. Odlučila se je, da pojde sama iskat delo. Marija ni imela drugega pokazati kot svoje rujavorede roke in ni znala drugega reči kot besedo: "Delo." To besedo se je težko naučila. Cel dan je hodila po klavniškem okraju in kjerkoli je mislila, da bo dobila delo, je vstopila; ponekod so je med kletvinami porinili zopet na prosto. Ali Marija se ni bala ne biriča ne hudiča. Vsakega, katerega je srečala, naj bil že tujec ali karkoli hoče, je nadlegovala z besedo: "Job (delo)", katero je umela povedati v angleščini. Končno ji je ta vstrajnost vendar koristila. Prišla je v majhno tvornico, v kateri so dekleta pripravljale meso za v škaltlje. Hitela je iz delavnice v delavnico in končno prišla v delavnico, v kateri barvajo in etiketirajo škaltlje. Tu je imela srečo, da je srečala delovoditeljico. Marija takrat ni vedela, kakšen svet napravijo dobrodušen obraz in pa dvoje krepkih rok na delovoditeljico. Predstojica ji je rekla, naj se drugi dan zopet vrne in nauči barvati škaltlje. Ker se to delo plačuje z dvema dolarjema na dan, je Marija s pravim indijanskim krikom vdrila v stanovanje in besnela skozi sobe, da je dete pričelo krčevito plakati.

Niso se nadjali toliko sreče. Bil je le še en sam brez dela. Jurgis je deločil, da bo teta Elzbieta gospodinja. Ona ji pa pomagala. Jurgis ni hotel privoliti, da bi šla tudi Ona delati. Nagajati bi moral sam vrag, je menil Jurgis, ako bi ne mogel s pomočjo Marije in Jonasa preživeti družine. Tudi o tem ni hotel nič čuti, da bi otroci hodili delat. V Ameriki so šole za otroke — tako je slišal Jurgis — šole lahko obiskujejo, ne da bi bilo treba plačati solnine. Da duhovniki nasprotujejo tem šolam — na to ni Jurgis mislil; za sedaj bodo tretini otroci tako živeli kot otroci drugih ljudi. Najstarejši mali Stanislavos je štel 13 let in je bil zelo majhen za njegovo starost. Če tudi je sin Szedvilasa štel se le 12 let in že leto dni delal pri Jonasu, vzlic tomu je Jurgis odločil, da se bo Stanislavos učil angleščino in postal — učenjak.

Ostal je broz posla le še ded Antanas. Tudi za njega je menil Jurgis, da naj počiva, slednjaj pa priznal, da je to nemogoče. Ded ni tudi hotel o tem nič slišati. Rekel je, da je krepak, zdrav in sposoben za delo kot drugi. Prišel je s prepričanjem v Ameriko, da bo najboljši delavec, sedaj pa dela skrbni svojememu sinu. Vsakdo, s katerim je govoril, mu je zatrjeval, da bi tratil le čas, ako bi delo iskal v klavnicah. Szedvilas mu je razložil, da mesarji na debele se svojih delavcev ne obdrževajo v službi, kedar se postarajo. To ni navada le tukaj, pač pa v celi Ameriki, kolikor je njemu znano. Jurgisu na ljubo je zaprosil policaja, potem pa sporočil, da še sanjati ni treba o tem. Dedu niso povedali tega, ki je vsaki dan hodil po klavniškem okraju za delom in se zvečer pogumno smejal, ko je čul o sreči drugih, češ, drugi dan bo tudi on dobil delo.

Vsled sreče, katero so našli takoj ob prihodu, so pričeli misliti na svoj lasten dom. Ko so zvečer sedeli na stopnicah pred hišo in se razgovarjali, je Jurgis zasukal govorico na ta predmet. Ko je šel zjutraj na delo, je videl, da so dečki delili letake po hišah. Ker je videl podobne na njih, je zaprosil za enega in ga vtaknil v svoj žep. Neki delavec, s katerim je govoril kasneje, ga je podučil, kaj je tiskano na njem. Sedaj se je rodila v Jurgisu odločna misel. Izvlekel je letak iz žepa, ki je bil umetniško izdelan. Bil je dva čevlja dolg in barve so bile tako okusno sestavljene, da je vplival še celo o bmesočnem svitu. V sredini je bila hiša, okusno zrisana in barvana. Streha je bila rdeča kot škrlat in z latom obrobljena; hiša je bila barvana v srebru, okna pa v rdečem. Imela je dva nadstropja in širok mostovž na srednji strani z arabeskami ob straneh. Vse je bilo do pičice izdelano. Še visveča postelji je visela na mostovžu, na oknih so pa bila videti kleklana zagrinjala.

Na levi strani pod hišo je bila podobna ljubknoče dvojica. V dragem kotu je stala zibelka s krasnimi zavesami, katero je ščitil angelj s srebrnimi peroti. Da je vsakdo tem lože razumel pomen, slike je bil na letaku napis v polščini, litviščini in nemščini: Dom! Namai! Heim!

Zakaj plačujete stanarino? je bilo tiskano na letaku. Zakaj ne lastujete svojega doma? Ali ne veste, da lahko za manjšo svoto, kot plačujete stanarino, kupite hišo? Mi smo zgradili na tisoče hiš, v katerih stanujejo srečne družine. Tako so bilo načrtane vse dobrote zakonskega življenja v lastnem domu. O! zdolaj je bila še pesnica: Home, sweet home, katero so poskusili prevesti tudi v polščino. Litviščino je prevajatelj najbrž izpustil, ker mu je jezik delal preveč predlagavice, ker izražal vzliž z besedo kuciozijas, smehaj pa z mislyzspojinas.

O tem letaku je razmisljala družina. Ona so je pa trudila raztolmačiti vsebino. Razvozljali so, da ima hiša 4 sobe in klet in da je v zemljiščem naprodaj za 1500 dolarjev, 300 dolarjev je treba takoj plačati, ostalo svoto pa v mesečnih obrokih po 12 dolarjev. Odkar so v Ameriki, so zvedeli, da mora družina, sestojeca iz dvanajstih oseb, plačati 9 dolarjev stanarino na mesec, ako se noče zadovoljiti z eno ali dvema sobama. Če plačujejo stanarino, bodo vedno plačevali stanarino, končno bo pa prišel čas, ko ne bo mogoče plačevati stanarine. Prišli so računati. Teta Elzbieta je lastovala še majhno svetlo, Jurgis je imel tudi še par dolarjev in Marija je pa imela 30 dolarjev v nogovici. Delo je tudi še ostalo nekaj denarja, ker je prodal svoje kmetije v stari domovini. Ako vse svote slože skupaj, tedaj imajo dosti denarja za nakup hiše, za prihodnost se jim pa ni treba brigati, ker vsi delajo. Tako se jim je prikazovala vsa zadeva v ugodni luči. Sveje je treba vse preiskati natančno, predno se odločijo za nakup. Ali ne plačujejo stanarino? — živeti pa morajo v slabih razmerah. Jurgis je bil navajen mesnaga. Človek, ki je gradil železnice in e lahko v svoji spalnici zagrabil kar polno pest bolh — se ne zmeni za vsako umulnost. Ali radi Ona mora biti drugače. Za njo se mora preseljevali boljše stanovanje — je tako odločno trdil Jurgis, kot trdi človek, ki je v enem dnevu zaslužil dolar in 57 centov. Jurgis ni mogel razumeti, da v klavniškem okraju toliko ljudi živi v zvezi visokim plačam v budi in pomanjkanju.

Drugi je dan je šla Marija k predstojnici, ki ji je povedala, da se naj pride drugi teden v pondeljek učiti barvati škaltje.

Marija je prepevala. Ko je šla domov. Vstopila je, ko sta Ona in majhna odhajajo ogledavali hišo. Priznala se je njima. Zvečer se poravnale možem o povzodbah. Vse so našle tako, kot je bilo tiskano na letaku. Tako je trdil agent. Prvi Jurga kakšno podlogo miljo prof od klavnic so stala hiše, o katerih je trdil agent, da so pravi blagoslov za vsakega, ki hoče ustanoviti svoj lasten dom. Agent je zatrjeval, da jim ponuja hišo na prodaj v njih interesu, ne pa v svojem. Rekel je, da jim je radi tega svetuje, naj kupijo hišo, ker je agent stavbiško družba, ki ima vseeno svojo plačo, če kaj prodal ali ne. Sedaj so se zadnje hiše na prodaj družba pa hoče s to kupijo ponehati. Kdor hoče od tega krasnega načrta imeti kak dobiček, mora takoj kupiti. Sploh pa agent ne ve sigurno, je li še ktera hiša na prodaj. Mnogo ljudi pride ogledovat hiše in družba je prodala morda že zadnjo. Ko je agent opazil, da so zadnje besede uzalostile teto Elzbieta, je naglo pristavil, da bo družbo telefonično obvestil in za nje položil predjem, ako res mislijo na kupčijo. Nazadnje so se pogodili, da pridejo prihodnji nedeljo pogledat hišo.

To je bilo v četrtek; pri Brownu so pa delali v klavnicah s polno parom. Jurgis je sedaj zaslužil dolar in 75 centov dnevno, 10 in pol dolarja na teden, 45 dolarjev na mesec. Jurgis ni znal računati, ali Ona je hitro rešila ta računsko nalogo. Marija in Jonas bi plačevala po 16 dolarjev na mesec za hrano, ded bo pa plačeval isto, ko dobi delo — kar se lahko zgodi, že jutri. To je 93 dolarjev mesečno. Ako bi Marija in Jonas plačevala tretjino plačilnega obroka, tedaj bi plačal Jurgis je še osem dolarjev in ostalo bi 85 dolarjev mesečno za hrano; če pa ded Antanas ne dobi takoj dela, tedaj bi pa ostalo sedemdeset dolarjev, kar bi tudi zadostovalo za družino, obstoječo iz dvanajstih oseb.

Ze uro pred določeno časom je odšla družba k agentu. Naslov so imeli napisan na koščku papirja, katerega se včasih pokazali kakšnemu pasantu. Poldrug miljo dolga pot se jim je dozdevala večna. Končno so vendar prišli na dogovorjeno mesto, kamor je prišel pol ure kasneje tudi agent. Bil je prijazen, živ in elegantno oblečen gospod, ki je govoril spretno, kar je bilo pri ti kupčiji le njemu v prilog. Peljal jih je v tipično leseno hišo, za katero gotovo noben arhitekt ni delal načrta. Onino veselje je šlo po vodi, ko je opazila, da hiša ni podobna oni sliki na letaku. Pobarvana je bila drugače, pa tudi ni bila dovolj prostorna. Sveje je bila pobarvana na novo in je naredila v prvem hipu ngoden vtis na prisleca. "Vse je novo," je zagotavljal agent. Govoril je nepretrgoma in tako naglo, da mu nihče ni mogel seči v besedo. Dogovorilo so se, da ga bodo vprašali mami-kaj, ali sedaj niso imeli časa niti poguma. Druge hiše v vrsti niso bile nove in le v nekaterih so stanovali ljudje. Ko so opozorili agenta na ta nedostatek, se je izgovarjal, da se kupci v kratkem vselijo. Natančneje vprašanje v ti zadevi bi pa bilo nesposobno, saj se še nikdar z gospodsko oblečenim človekom niso drugače razgovarjali kot potnično.

Hiša je imela klet dva čevlja pod cestnim površjem in eno nadstropje, ki se je dvigalo 6 čevljev nad njo in do katerega so vodile stopnice. Pod streho je bila izba z oknom na dvoršče. Pred hišo je bila netlakovana ulica brez razsvetljave; razgled iz okna je pa bil na enake, enolične, raztresene kočje. V hiši so bile štiri pobežene sobe, klet je bila le po imenu — brez tlaka, s surovimi, nemetaninimi stenami. Agent je trdil, da navadno zdajo vse hiše tako, ker jih kupci kasneje po svojem lastnem okusu prenove. Tudi izba ni bila dodelana. Drugina je računala, da bi to izbo oddala v najem, ali sedaj je pa opazila, da ni tlakovana. Vžle tem nedostatkom so bili pri volji kupiti hišo. Agent ni molčal. Razkazoval jim je vse — ključavnice, kako se odpirajo in zapirajo okna, vodovod v kuhinji, o katerem teta Elzbieta še nikoli sanjala ni. Po tem odkritju bi bila prava nehalnost, če bi agenta opozorili še na kakšno napako, radi tega so napake prezirali, delali so se, kot bi jih ne videli. Ali bili so kmetje, ki so instinktivno ljubili svoj denar. Zastonj jim je agent prigovar